

an sola quasi possessio nobilitatis sufficiat ad hoc ne quis incarceration aut torqueatur, vel aliis privilegiis utatur ¶ vide Otaloram, ubi supra, 2. part. 3. part. princ. cap. 10. quem refert ad eum se remittit Didac. Perez. l. 6. tit. 2. lib. 4. Ordin. col. 1380. in fin. cum sequentibus.

IN LEGEM SEXTAM,  
quæ erat Tauri 79.

Nobiles & alia persone, qua pro debitis civilibus incarceration non possunt, incarcerationanda sunt, si talia debita ex delicto descendunt.

SUMMARIUM.

1. Debitum quod dicatur descendere ex delicto.
2. Nobilis ubi est incarcerationandus debet in honesto detineri loco.
3. Nobili blasphemanti potest assignari Palatium pro carcere.

Ibi, T otras personas, Prout sunt Doctores, Advocati & alii in jure expressi, de quibus diximus in lege precedente, & per Callan. in Consuet. Burg. fol. 206. num. 14. & Hippolytum, in Pract. §. at. ingam. num. 69. & l. 2. tit. 30. p. 7. & an hæc lex habeat locum in nobili ex privilegio, in hoc libro dictum remanet, & tradit Pelaez, de majorat. 1. q. 51.

Ibi, T si la tal deuda descendiere de delicto, o quasi delicto, Hæc est limitatio ad l. 4. supra eod. ut diximus, & sic in muliere esse idem inquit Boer. decis. 349. col. pen. servari, ut & per Baecam, de debito inope. c. 15. numero 7. & 8. & idem in eo, qui non potest conveniri ultra quam facere potest, tenet Humada, in l. 2. tit. 6. par. 1. glo. 6. ut scilicet incarcerationi possint pro debito descendente ex delicto vel quasi delicto. Et quod debitum dicatur descendere ex delicto, sic cum Ant. Gom. in d. l. 79. Taurin. 5. quod illud quod principaliter venit, & debetur, vel in consequentiam accessorie ex officio judicis, ut si ex furto, violentia, vel alio delicto ¶ debeat aliqua res, vel quando ex delicto in jure fit æstimatio civiliter in pecunia,

vel quando ex aliquo delicto publico, vel privato, ut homicidii, falsitatis, vel alterius ultra poenam corporalem fit condemnatio in aliquo interesse partis, quia pro illo potest reus capi, & detineri in carcere licet sit nobilis, ut in nostra lege, & iste est verus & realis sensus nostre legis, secundum Ant. Gom. ubi supra, & bene, & ratio est, ne nobilis occasione hujus exemptionis invitetur ad delinquendum, ut inquit Matienço, in l. 6. glof. 1. num. 4. & sequentibus, titulo 8. supra. lib. 5. Debet tamen tunc nobilis hic detineri in loco nobilitum si adest, vel si non, in loco conveniente ¶ statui suo, secundum Baecam, ubi supra, cap. 16. numero 27. & Tiraq. de nobilit. cap. 20. numero 141. & Otalora de nobilit. 5. part. cap. fin. num. 2. ubi inquit quoddam Palatium Potestatis, vel tota civitas potest ei assignari pro carcere, ex Ang. in l. qui in carcerem ff. quod metus causa, & Jas. in l. admonendi. 79. col. ff. de jure jurand. & facit text. in l. 4. in fin. tit. 29. p. 7. ex quo diximus in l. 15. tit. 6. lib. 3. supra, quod nobili blasphemanti potest assignari Palatium ¶ pro carcere ad implendum trentanarium, imo & domus sua, & tota civitas, ex illo dicto

ang. securo per Tiraq. de nobilitate. c. 20. num. 29. ubi cum ange. tenet & Lanfranc. in pract. tit. de confessio. num. 23. in fin. & Gerar. sing. 30. pro nobilibus numero 4. & Ang. de malef. in parte Fama publica. num. 86. omnis enim locus pro carcere assignatus carcer est, & exiens à loco illo carcerem dicitur frangere, ut per Addit. ang. ubi supra, num. 87. carceratus namque dicitur omnis ille, qui non potest ad sui libitum à loco exire, ut inquit text. in Clem. 1. §. sane, de heres. Ang. in l. una. C. de priva. carcer. & in l. qui in carcerem, ex quibus injustè nobis imposuit novissimè Joan. Garcia Gallectus, de nobilit. glof. 1. in princ. numero 9. non dicere avend. à nobis allegatum in dist. l. 15. numero 11. tit. 6. lib. 3. supra, id ad quod ibidem cum allegavi, scilicet, quod nobilis blasphemans potest in domo sua carcerari, nam ultra quod id ex dictis ibidem per me & Docto. ibi & hic allegatis, est verum, clarissimè patet avendañum, id dixisse si bene perspexisset ipse Joan. Garcia, dicit enim avend. hæc verba, nam in loco privato assignato loco carceris non diceretur aliter sine custodia captus & carceratus, ergo data custodia positus in loco privato carceratus dicitur nobilis blasphemans, de quo ibidem tractat, & Avendañus ibidem nullam distinctionem facit, privatus hic locus sit domus propria, vel aliena, neque ulla dari potest ratio differentia, sed privatum locum dicit avendañus, non ut distinguat domum propriam blasphemantis ab aliena, sed ut domum privatam, & sic locum privatum distinguat à carcere publico & loco publico, igitur injustè nos increpavit scriptor hic, & post reperi glof. fi. in l. 3. tit. 28. part. 7. sic volentem in terminis. Et sequitur corrupte referens Gregorium, Didacum Perez, in l. 1. tit. 8. glof. pen. in fine, pag. 208. hb. 8. Ordinar. & Aviles. c. 25. Prat. glof. Dispensaren numero 5. & 6. & 7. ubi inquit, de facto vidisse.

IN LEGEM SEPTIMAM.

Revocatur nobilitates concessæ per Regem Henricum, & que earum sint servanda disponuntur.

SUMMARIUM.

1. Nobilis debens habere equum & arma sufficit si tempore necessitatis illa habeat, neque requiritur continuo ea habere.

Ibi, que hizo en Ocaña, Quæ est l. 25. tit. 14. infra isto libro.

Ibi, En las Cortes que despues hizo en Nieva, ut apparet ex dicta l. 25.

Ibi, Que hezimos en Madrigal, Et hæc lex nostra in præfenti, & dictarum legum & nostrarum contrarietatem dissolvere vult Joan. Garcia, de nobilit. glof. 2. in princip. num. 13.

Ibi, Que continuamente, de aqui adelante mantengan cavallos y armas, Hæc quantumvis verba lex nostra continet, non est necesse continud equum & arma possidere & habere, ut privilegium nobilitatis concessa gaudeat talis nobilis; sed sufficit si tempore vocationis ea habeat & possideat ¶, secundum Joan. Garciam, de nobilit. glof. 1. §. 1. numero 59.

IN LEGEM OCTAVAM  
ET NONAM.

Deinceps non sunt concedenda nobilitatis privilegia, & si concedantur ipso jure nulla sunt non obstantibus quibuscumque clausulis derogatoriis, & non obstantibus, & aliis in lege nostra expressis.

Ibi, de mi proprio motu, Pro exornatione horum verborum & sequentium, videnda sunt quæ diximus in l. 3. tit. 14. supra, libro 4. Declaratur tamen lex nostra per sequentem ubi prohibentur etiam privilegia nobilitatis, nisi sint talia, que secundum legum Regiarum dispositiones fuerint concessa.

IN LEGEM UNDECIMAM.

Nobilibus carcer alius quam plebeis est assignandus in casibus ubi incarcerationi sunt.

Ibi, Tengan carcel apartada, Ut diximus in l. 6. supra isto tit. & lib. & in l. 15. verbo.

Qual convenga, tit. 6. libro 5. supra, & in quodam meo consilio.

IN LEGEM DUODECIMAM.

Legitimari non gaudent quoad tributa nobilitum privilegio, qui alias si non essent legitimari non gauderent, secundum verum & tenendum intellectum hoc dicit lex nostra

Ibi, Mandamus que assi se juzgue, Pro declaratione hujus legis cum aliis sibi invicem contrariis, vide quæ diximus latè in l. 12. Tauri supra sub l. 10. tit. 8. lib. 5. supra & de hac questione dubitavit glof. Son, in l. 4. tit. 15. p. 4. & iis totus iste titulus remanet satis expeditus, ut ad alios accedamus.

TITULUS VIGESIMUS-TERTIUS.

De lo que los Hijos Dalgo, y otras personas han de aver en las Behetrias, Solariegos, y Abadengos, y Encartaciones: y como deven ser tratados los vassallos dellos.

SUMMARIUM.

1. Behetria, quid significet.
2. Vassallus se alicui alteri submittere in præjudicium primi Domini nihil agit.
3. Eo alterius potest quis fieri per pactum vel stipulationem.
4. Solariegos qui dicuntur & quid probadum est & 7.
5. Domus de solar qua dicatur.
6. Mansio qua dicatur.
7. Vassallus quis sit & dicatur. 8. & 9. ubi quid requiritur ut quis vassallus efficiatur qui nō erat.



In superiori titulo actum fuit de Fidalguis in genere, nunc verò in specie de Nobilibus possidentibus jura & vassa' agia hic descripta.

Et pro declaratione hujus Rubricæ & legum sub ea contentarum dicendum est prius & sciendum, quid significant aliqua verba nostre Rubricæ & legum sub ea contentarum.

Et primo est inquirendum quid sibi velit dicere verbum Behetria, & in hoc singularis lex 3. titulo. 25. part. 4. inquit Behetria, tanto quere dezir como heredamiento que es suyo quito de aquel que vive en el, e puede recebir por señor a quien quisiere que mejor le haga. Ubi glossa, in verbo Behetria, inquit, habes hic quid sit Behetria, & adde in hoc qua habentur lib. 4.

Ordin. tit. 11. per totum, qui est noster titulus: Et notandum, inquit in ea. d. l. 3. glos. A quien, quod speciale est in locis de Behetria, ut possint sibi eligere Dominum perpetuum, nam regulariter non possent loca sibi eligere perpetuum Rectorem id est donec vixerit, secundum Joan. And. in cap. fin. de judic. post Hostien. ubi late discutit, & Archid. in cap. conquestus. 9. quæst. 3. ubi dicit, quod in præjudicium istorum se submittentium alicui Domino teneret isthac submissio, non verò in præjudicium Domini superioris, \* ut & per Bald. relatum per glos. illam. A quien, dict. l. 3. ubi & inquit, hanc submissionem ex dictis fieri posse sine tamen præjudicio Regis. Ex quo dicendum est, posse quem fieri per pactum vel stipulationem, hominem \* alterius, ut in expresso tenuit Alberic. secutus & relatus per Jacob. de Sancto Georgio. in Tract. de Homagiis, in princ. numero 7. & 8. in 2. p. tom. 10. Tract. Diverforum Doctorum, contra Bal. in l. fi. C. de transact. ubi Menes. num. 3. communem esse ait per transactionem etiam id fieri posse, & in numero 9. cum sequentibus, ipse Jacob. de sancto Georgio, discutit, an filius hominis mei sit homo meus: De Behetria, etiam licet in aliud propositum meminit Joan. Garza, de nobilit. glos. 6. in princ. numero 13. ubi inquit à quo tempore originem habuerit.

Secundo pro declaratione alterius verbi nostre Rubricæ, ibi Solariegos, sciendum est, qui sint ii, \* & in hoc d. l. 3. tit. 25. par. 4. inquit. E solariego tanto quiere dezir como home que es poblado en suelo de otro: idque colligitur clarior ex l. 2. 11. & 14. nostri hujus tituli, nam Domus De solar, \* nihil aliud est, quàm Domus quadam habens territorium & solarium. juxta l. 37. tit. 9. p. 6. & Domini talis territorii, & solarii, solarium ipsum aliquibus prebebant rusticis cultivandum pro pensione certa annua solvenda, & ibidem habitabant, & domos constituebant, & ii dicuntur Vassallos solariegos, de quibus in presenti titulo, & in dict. l. 3. tit. 25. part. 4. & de iis locutus est Speculat. in tit. de feudis. §. quoniam col. 10. versic. sed nunquid homo meus, quos ibi vocat homines de Mansata, ubi etiam dicit, est autem Mansata, \* quando Dominus dat alicui mansum cum diversis possessionibus & propter hoc se facit ille hominem Domini, & ad certum servitium tenetur, persona tamen ejus libera erit, si dimissa Mansata alibi se transferat, sequitur & refert Gregor. Lopez, in dict. l. 3. verbo, Solariego, tit. 25. part. 4. & Didac. Perez, in l. 2. tit. 11. libr. 4. Ordinam. glos. 1. in medio. col. 1519. & comprobat hos esse Solariegos, ex historiis Joan. Gars. de nobilit.

nobilit. glos. 18. in princ. num. 11. cum sequentibus, & ii Solariegui, nihil possunt alienare ex mansatis illis & possessionibus ad mansum eis concessis, ut in l. 2. infra isto tit. dicemus, aliter enim non possent dici, Solariegos, ut ibidem videbis, & est hoc quoddam vassallagii jus, ut inquit, text. in l. 2. versic. La tercera. tit. 25. part. 4. Et notandum, quod in dubio nullus locus præsumitur \* solariegos, nisi probetur, ut per Pelaez, de Majorati. 4. part. quæst. 20. num. 9. nam in dubio bona libera præsumuntur, & allodialia, non verò subiecta, ex tex. in §. fi. Instit. de servit. late per Mascardum, in 1. tomo, de Probatio. conclusione 79. allodialis res. & iterum in conclusione 209. bona omnia, & de iis duobus vocabulis, Solariego, y Behetria, fecit etiam mentionem Otalora, de nobilit. par. 2. c. 4. numero 8. ubi inquit propter temporis antiquitatem leges nostras hic & illam legem Partitarum, de iis mentionem facientes, de verbo, Devifa, non posse hodie bene intelligi & declarari.

Ibi, Los Vassallos, quis sit vassallus, considerandum est an velimus efficere vassallum eum, qui non est, & hic ut talis effici possit, & dici, requiritur lapsus triginta annorum, \* prout requiritur ut feudum præscribatur, ex §. si quis per triginta, si de feudo fuer. cont. & quod tenuerit & possiderit, ut vassallus, ex eod. §. & notat. Alex. consil. 169. col. 1. lib. 2. & Dec. & Bald. relatis per Zephal. consil. 172. numero 22. & aliqua alia per ipsos videnda requiruntur: sed si velimus considerare, quis sit propriè vassallus, ex Afflict. & Cino relatis & secutis per eundem Zephal. conf. 151. numero 10. is propriè dicitur vassallus \* qui adstringitur ad ea, quæ traduntur, in cap. 1. de nova for. fidel. sed ex l. 1. tit. 25. par. 4. dicendum est: Que vassallos son aquellos que reciben honra o bien fecho, de los señores. anfi como, Cavalleria, o tie rras, o dineros, por servicio señalado que les ayen de hazer: & hac pro Rubrica declaratione dixisse sufficet.

## IN LEGEM PRIMAM.

Qualiter & quomodo sunt tractandi homines incartationum à Domini sui, & quid debent facere si conventa non servantur, declarat lex nostra.

## SUMMARIUM.

1 Pacta etiam inter Principem & subditum conveniunt servanda.

2 Princeps non obligatur lege legis, bene tamen lege contractus.

3 Dominus ex causa potest subditos suos alteri committere, ita & præstandum juramentum illi compellere.

4 Vassalli & subditi si à Domino non defenduntur, possunt alteri se committere, sicut & contra. & n. 5. & 6. & 9.

5 Vidua est, quæ inuilem maritum habet, sicut si nullum.

6 Par est non habere superiorem, vel habere eum negligentem.

Ibi, no

Ibi, no les guardaren, contra illud, Paçta... Ibi, no les guardaren, contra illud, Paçta... Ibi, no les guardaren, contra illud, Paçta...

Ibi, Que se pcedan tor de otro señor, nam... Ibi, Que se pcedan tor de otro señor, nam... Ibi, Que se pcedan tor de otro señor, nam...

Ibi, De solares do enviro solariegos, quid sit... Ibi, De solares do enviro solariegos, quid sit... Ibi, De solares do enviro solariegos, quid sit...

ab Imperatore, Rege, vel Principe, vel à quocumque Domino... ab Imperatore, Rege, vel Principe, vel à quocumque Domino...

IN LEGEM SECUNDAM.

Solaria per Dominum capi non possunt solutis... Solaria per Dominum capi non possunt solutis... Solaria per Dominum capi non possunt solutis...

SUMMARIUM.

- 1 Solarium quid sit. 2 Solariegos nullam rem solarii alterare potest... 1 Solarium quid sit. 2 Solariegos nullam rem solarii alterare potest...

Ibi, De solares do enviro solariegos, quid sit... Ibi, De solares do enviro solariegos, quid sit... Ibi, De solares do enviro solariegos, quid sit...

Ibi, Ningun solariego ne pueda vender... Ibi, Ningun solariego ne pueda vender... Ibi, Ningun solariego ne pueda vender...

fundabant Faber, & Bal. relati per glos. in l. 2. tit. 2. part. 4. dicentem esse notabile ad vassallos Solariegos... fundabant Faber, & Bal. relati per glos. in l. 2. tit. 2. part. 4. dicentem esse notabile ad vassallos Solariegos...

per Afflictis, in consil. Sicil. Rubric. 35. num. 19. libro 2. fol. 54. & sic. si adest consuetudo vendendi liberè possessiones... per Afflictis, in consil. Sicil. Rubric. 35. num. 19. libro 2. fol. 54. & sic. si adest consuetudo vendendi liberè possessiones...

IN LEGEM TERTIAM.

Bona excentia à solaris (de quibus hic) nullo modo portanda sunt ad aliud Dominium.

SUMMARIUM.

- 1 Vassallus nubens cum muliere alterius Domini transferatur in uxoris Dominium. 2 Dignitas Episcopalis sicut libera à avris potestate, & sic à Domini potestate & vassallagio. 3 Maritimo an liberetur minor 25. annis à potestate curatoris. 4 In casu nostra legis an velatio requiratur. 5 Mulier ignobilis nubens cum Rege aut Comite vocatur Regina & Comitissa.

Ibi, Salvo per casamiento, hic habes aliud matrimonii speciale, scilicet, quod sicut matrimonium relatione celebratum liberat à patris potestate... Ibi, Salvo per casamiento, hic habes aliud matrimonii speciale, scilicet, quod sicut matrimonium relatione celebratum liberat à patris potestate...

ca libro, & facit text. in c. pervenit 86. distin. & in multis Episcopi ratione sue dignitatis sunt privilegiati, de quibus per Specul. in tit. Dispensatio. §. nunc de Episcoporum num. 13. vers. ipsi quoque in multis: Ex quibus Didac. Per hic sub l. 3. tit. 11. li. 4. Ordin. col. 1522. exorditur questionem, an & per matrimonium liberetur minor 25. annorum à curatoris potestate, & de quo supra in libro 5. latè egimus, & veritatem discussimus, quæ hic referre fastidiosum esset. Sed an in præsentia, ut dicta locum habeant in matrimonio carnali, de quo lex nostra tractat, requiretur velatio, vel sufficit de præsentia & sponsaliorum contractio, & crederem velationem non requiri, nam hæc solum in casibus à jure expressis requiritur, ut in distis legibus 47. & 48. Tauri dixi, & sic sufficere in casu nostræ legis sponsalia de præsentia esse contracta, dum tamen sponsus hic transferatur in terram sponsæ, & ad aliud Dominium, hoc enim lex nostra requirit: sic itidem ex vi matrimonii mulier etiam ignobilis nubens cum Rege aut Comite vocatur Regina & Comitissa etiam mortuo marito, & ex l. 7. tit. 2. partit. 4. & alibi diximus sub titulo, De Alcaldes de hijos dalgo, lib. 2. supra.

## IN LEGEM SEPTIMAM.

Qualiter & quomodo nobilis possidere ac habere potest omne jus Behetria, vel aliud quodcumque ex parte sua uxoris, declarat lex nostra.

## SUMMARIUM.

- 1 Maritus est Administrator bonorum etiam Paraphernalium uxoris.
- 2 Jus presentandi ad beneficia competit marito constante matrimonio.
- 3 Feudum obveniens uxori, constante matrimonio dicitur paraphernalis.

**I**bi, Que su muger devia aver, & hoc nimirum quia maritus Dominus bonorum uxoris reputatur, & ei competit administratio non solum dotalium, verum & paraphernalium, ut tenet gloss. magna, col. 5. in l. 6. tit. 11. p. 6. in correctionem. l. 17. tit. 11. p. 4. ubi gloss. sic etiam volebat, & Ant. Gom. l. 51. Tauri. n. 40. dum ibi inquit, quod regulariter maritus est administrator bonorum etiam paraphernalium uxoris, nisi uxor aliqua eorum sibi reservaret, de quibus in lib. 5. supra diximus latius: & sic jus presentandi, ad beneficia competit marito & constante matrimonio, cui universitas bonorum, quibus jus patronatus annexum erat, in dotem data fuit, ut censuerunt Domini de Rota in novis, de jure patro. decif. 422. numero 1. & Pala. Rub. & Baeza per me relati. in l. 9. n. 5. tit. 5. lib. 1. supra, & hanc veriorum vocat Molina, de primogen. lib. 1. c. 24. numero 3. contra Abb. & alios per eum relatos, quorum opinionem inquit non esse sequendam, cumque maritus hæc possit, nimirum si & Behetria, & omne jus uxori ejus competenti acquiratur,

& competat, quod intellexit Didac. Per. hic sub l. 7. tit. 11. lib. 4. Ord. col. 1525. ut procedat vivente uxore, secus ea mortua ab intestato, nam tunc inquit maritum in iis non succedere, sed venientes ab intestato: possit tamen, secundum eum, uxor talis carens descendentibus, vel eos justè exheredans, & adde, si & careat ascendentibus, maritum suum in iis & aliis heredem instituire etiam cum eo parvo seu brevi cohabitasset tempore, ex l. non tantum. C. de legat. dum tamen maritus eam non compellat ad hoc, licet blando sermone possit eam ad hoc allicere, ut prosequitur ibidem Didac. Perez. Et an feudum obveniens uxori constante matrimonio & dicitur parapherale, vide Matth. Affli. Decif. Neapol. 44. num. 1.

## IN LEGEM OCTAVAM.

- 1 Quid sit devota & devoteros, remissive.

**A**D l. 8. solum est necesse scire, qui sint isti de viseros, de quibus in ca sit mentio, & ut scias sufficit scire, quid sit devota, & de quo vide text. in l. 3. tit. 25. part. 4. quam ad hoc allegat Didac. Per. l. 12. tit. 11. lib. 4. Ordin. col. 1537.

## IN LEGEM DECIMAM.

Nobilis non potest assumere conductum in Realegio, neque in Abadengo, cujus custodia Regi pertinet sub nostri text. pena.

## SUMMARIUM.

- 1 Abbas commendatarius ad vitam Canonicorum Regularium, an habeat vocem activam in altibus gerendis in suo capitulo, sive altus ii consistant in electionibus, sive in aliis.

**I**bi, que deve guardar el Rey, & sic in eo cuius cura & custodia Regi pertinet, quasi secus si Regi non incumbat custodire, cum limitata causa limitatum debeat producere effectum, ex l. age cum Geminiano. C. de transact. ita ut si nobili ipsi hæc cura esset assignata, tunc cessaret legis nostræ dispositio, ut voluit Didac. Per. sub l. 10. tit. 11. lib. 4. Ordin. col. 1528. in gloss. 1.

**I**bi, Encomiendas, de quibus sit mentio in l. 5. tit. 1. lib. 2. Fori, & ibi Montal. & per Innocent 1. & alios relatos per Didac. Per. hic. col. 1529. in princ. ubi exorditur questionem satis alienam à materia nostra & latè ibi eam sequitur, scilicet, an Abbas commendatarius & ad vitam Canonicorum Regularium habeat vocem activam in actibus gerendis in suo capitulo, sive actus ii consistant in electionibus, sive in aliis, quæ quidem per ipsum Didacum & Baeza per me relati. in l. 9. n. 5. tit. 5. lib. 1. supra, & hanc veriorum vocat Molina, de primogen. lib. 1. c. 24. numero 3. contra Abb. & alios per eum relatos, quorum opinionem inquit non esse sequendam, cumque maritus hæc possit, nimirum si & Behetria, & omne jus uxori ejus competenti acquiratur,

nostram progrediamur.

## IN LEGEM UNDECIMAM.

Pena imponenda nobili per vim capienti aliquid De lo Realengo, Abadengo, o Behetria, declaratur in presenti.

## SUMMARIUM.

- 1 Animalium nomine gallina non veniant, Anseres, seu fassiani.
- 2 Capones dare obligatus tenetur eos dare vivos, & non mortuos.
- 3 Homo vel animal mortuum non dicitur amplius homo nec animal.
- 4 Solidus qua moneta esset.
- 5 Familiares & commensales qui dicantur, & num. 6.

**I**bi, O anseron, gallina, o capon, quorum natura fera non est, ex l. naturalem. §. Gallinarum. ff. de acqui. rerum domi. §. Gallinarum, Infit. de rerum divisi. l. 24. tit. 28. p. 3. & sic in quocumque fuerint loco, manent Dominorum, & qui illa ceperit animo lucrandi, furtum committit. Itidemque ex text. nostro notandum est, quod nomine animalium & gallinæ non veniant, anseres, seu fassiani, ut per Guiliel. de Cug. & Floria. in l. de quibus. ff. de legibus, quos ad hoc allegat Didac. Per. in l. 1. tit. 23. lib. 1. Ord. col. 702. & iterum in presenti, sub l. 11. tit. 11. li. 4. Ordin. col. 1535. glo. O capon, inquit, quod qui tenetur dare capones, tenetur eos dare vivos, & non mortuos, & ut not. Bart. & Doct. in l. quod te mihi. ff. si certi. per. ubi Sadoleus, dicit hanc esse communem opinionem, interest enim creditoribus eos vivos habere, quia possunt eos facere pinguiores, vel ad tempus servare pro convivio, vel ad aliam justam causam, & quia homo, vel animal mortuum non dicitur amplius homo, & neque animal, ut dicunt Dialectici, & probat lex, si homo mortuus, & l. si stichus. ff. de verb. oblig. & in l. si decesserit, cum similibus. ff. qui sat. cog.

**I**bi, Sueldos, quæ moneta, & hæc esset, discebat Cardin. de Turrec. in c. placuit. 10. q. 3. & Jason. de solido aureo dicens, l. in eum. col. 1. ff. de in jus voc. & Did. Perez. in l. 19. gl. 2. tit. 11. lib. 4. Ord. col. 1549. cum seq. & Covar. de monetis. c. 5. numero 7. ubi in principio illius numeri legem nostram allegat & considerat, & in propositum plura dicit.

**I**bi, Ducentos & quarenta maravedis, hoc quoad penam Del homezillo, immutatum est lege Regia, sicut & quoad l. 19. infra eo. est etiam immutatum, ut inquit Avend. c. 18. preto. numero 5. vers. item ad unum. libr. 1.

**I**bi, Con las compania que suele tener cada dia, & sic cum continuis familiaribus, & commensalibus, & non cum aliis infra additis, tuos enim intelligi volumus (inquit Pontifex) in c. sicut nobis, de verb. signif. in 6. qui per te non quaerit propterea vel recepti sine fraude & fictione qualibet verè tui clerici vel familiares existant, & in tuis expensis & continuè domesticis commensales, ut & per Guid. Pap. decif. 321. & Didac. Perez. hic col. 1536. in fine. cum Arevado in Recopilationem. Tom. IV.

seg. ubi qui familiares & dicantur, refert latè 9 tractare Gometium, in Reg. de Impet. benef. per obiun. fam. Card. q. 13.

## IN LEGEM DUODECIMAM.

Nullus nobilis recipere potest Behetria cum fidejussoribus sub nostri text. pena.

## SUMMARIUM.

- 1 Cautio juratoria non sufficit ubi lex fidejussores requirit, & numero 2. & 3. remissive examinatur.

**I**bi, Con Fiadores, sed an si cum nuda cautione recipiat, putà juratoria, incurret nostri text. penam, & dicendum est quod non, quia lex nostra solum prohibet dationem fidejussorum, & quoties hoc lex requirit, non sufficit nuda cautio vel juratoria, & ut per Rebuf. per me relatum in l. 23. numero 11. & 14. tit. 7. lib. 3. supra, & per Jac. in l. 1. col. pen. numero 23. ff. qui satisf. cog. & Cravet. conf. 31. n. 4. & Gutierrez, in l. nemo potest. numero 297. de legat. 1. & sic cum lex nostra fidejussiones requirit, de potentiore, & sic de illa, quæ cum fidejussoribus praestatur est intelligenda, non verò de juratoria quæ sub fidejussorum & praestandorum obligatione non continetur, ut dictum est, praesertim cum lex nostra sit penalis & prohibitiva, & sic non extendenda, cautioque juratoria & homagium nobilibus maxime conveniat, non verò fidejussorum datio, à qua regulariter excusantur, & de iis quando juratoria & cautio sufficit ubi fidejussio requiritur, vide Didac. Perez. hic sub l. 12. tit. 11. lib. 4. Ord. col. 1537. cum sequentib.

## IN LEGEM DECIMAM TERTIAM.

Quam penam incurrit dimittens infuccion, o Martiniega, & alia declarantur in ea.

## SUMMARIUM.

- 1 Rex est protector & defensor oppressorum, & ejus est officium facere justitiam & liberare vi oppressos, & eos tueri nò à potentioribus opprimantur, & num. 2.
- 2 Regem sicut non potest quis turbare in possessione castri aut terra, ita neque suos ibidem habitatores.
- 3 Vassalli an possint se pro tanto liberare à Domino eos vendente, & num. 7.
- 4 Dominus potest vassallos alienare aequè idoneo Domino, & num. 6.
- 5 Subditus unus an possit se excimere à libertate, ab omnibus illius loci vicinis procurata. ibi numero 8. quid si esset clericus.
- 6 Subditus & vicinus litigans contra Universitatem & populum tenetur pro expensis à populo faciendis cum aliis vicinis contribuere.

**I**bi, El Rey faga Tornar la behetria a aquellos que les fue tomada por fuerça. Rex enim est Protector, & defensor oppressorum; O ij Regum

Regum est enim officium proprium facere iudicium atque iustitiam & liberare de manu calumniantium vi oppressos. *c. Regum. 23. quasi. 5. imo vult text. in c. omnis 7. c. quasi. 1. quod si quis negaverit oppressis favorem debitum, quodammodo Christum necare videtur, Regiaque potestas, ex text. in Amben. quomodo oportet. epif. ad hoc inter cetera est instituta, ut sanctorum Patrum Decreta saluberrima executioni demandari faciat, & inviolabiliter observari: iudexque subditos suos defendere tenetur, & ad eas officium spectat providere, ne alicui fiat violentia, & ne potentiores minus potentes opprimant, ex l. illicitas, in princ. ibi. Bald. ff. de off. presi. faciuntque alia per me adducta in l. 2. tit. 6. lib. 1. supra, notandum itidem est in proposito horum verborum, quod sicut non possit quis Regem turbare in possessione alicujus castri, vel terræ, non potest etiam turbare, neque censurare habitatores ipsius loci, ut fuit singulare dictum Bald. in cap. licet causam. col. 4. super verbo, Habitatores, de probat. ubi dicit hoc esse notandum, & perpetuò mentum tenendum, refert & sequitur Loazes, in Allegatione pro oppido de Mula, in 3. dubit. numero 9. pag. 453. in parvis, & ex text. nostro videtur probari disponente, non posse dimittere alicuius jura debita Domino, neque ille, cujus antea erant illa jura, poterit. Sed est quaestio, quid si Dominus non remittit jura hæc vassallis suis, sed vult vendere, & vendit vassallos suos alio Domino pro certa pecunie quantitate, si vassalli hanc offerant Domino pecuniam, ut eos liberos reddat, utrum Dominus possit compelli ad eam recipiendam, & in hoc supponendum est, quod licet Dominus invitò vassallos non possit alienare, & ex text. in c. 1. §. si quis. quo tempo. miles, & in c. 1. §. preterea Ducatus. & ibi. Doct. de prohibi. feu. ali. per Freder. & in c. dilecti. Doct. communiter, de major. & obed. latè Hippolyt. in l. 1. §. deponere. num. 11. & seq. ff. de quasi. & Loazes, ubi supra, in 4. fundamento, pro oppido, pag. 23. cum. 3. sequent. tamen ubi, æquè idoneo Domino, vel ex causa necessitatis venduntur benè potest fieri alienatio, & secundum Covar. c. quamvis pactum. 2. p. §. 2. numero 4. de pact. in 6. vel quando subditos cum universitate venderet, putà civitatem, vel oppidum vendendo, ut inquit ipsemet Loazes, ubi supra, in responsione ad 4. fundamentum, dub. 1. pag. 251. cum seq. aliquibus. In casibus tamen iis in quibus licet Domino vassallos alienare, poterunt optimè vassalli ipsi seiplos pro tanto redimere & liberare, & secundum Covar. d. §. 2. numero 4. & Didac. Per. hic, sub l. 14. tit. 11. lib. 4. Ordin. col. 1542. in fi. cum primo sequent. ex Fabro, in §. Dominus Instit. de noxali. actio. & sic quotidie fieri ac praticari videmus. Sed an in hoc casu poterit aliquis vicinus se excolare à solutione suæ partis, ut omnes liberentur, crederem quòd non, si vult in populo illo remanere, sicut nec possit se à refectione communis putei aut fontis excolare, ut per Speculat. in tit. de censibus, §. 2. versic. item pone. numero 10. & Cæpola, de servit. urba. c. 47. de Puseo num. 4. & Hippolyt. in practi. §. aggrega-*

dior. numero 73. eò quòd secundum eundem Hippolyt. ibi numero 63. ratione publicæ utilitatis nemo debet excusari, adeò ut nec clericus, nec secularis nobilis ad hoc excusaretur, & secundum Addit. Abb. in cap. non minus. numero 16. litera. B. de immunit. Ecclesiast. & glos. Por. l. 54. titulo 6. part. 1. itidemque si quis litigat contra & universitatem, tenetur contribuere pro expensis universitatis, secundum Specul. ubi supra, numero 14. versic. quid si Dominum. notat in propositum nostrum Didac. Perez, ubi supra, col. 1543. in fin. cum principio sequentis.

IN LEGEM VIGESIMAM.

Quomodo sit solvendum pignus aut conductum iniuste captum alicui Concilio.

SUMMARIUM.

1 Testes an possint esse vicini in causis suis civitatibus.

**I**bi, cinco hombres buenos, que los pesquisidores tomaren de la villa, o del lugar, Dic hoc ideo esse, quia commodum ad testes tales principaliter non spectat, sed ad concilium, quo casu homines de tali villa & loco possunt esse testes, & ut ex text. nostro probatur, & ex l. 18. & ibi glos. tit. 16. part. 3. & l. 146. styli, & ex cap. tertio loco, de probatio. & Bart. in l. in tantum. §. universitatis. ff. de rerum divisio. & ex aliis allegatis per Didac. Perez hic, sub l. 22. tit. 11. lib. 4. Ordinam. col. 1522. cum seq. de quo latissimè & resolutivè tractavi, in Tract. de Decurio. vocato Curia Pisana. lib. 2. cap. 19. numero 3. cum sequentibus.

IN LEGEM VIGESIMAM PRIMAM.

Si aliquis vocatus dividere conductum caperit ultra id quod secundum suum forum capere debeat, quomodo debet illudolvere, disponit lex nostra.

SUMMARIUM.

1 Pignora intra quod tempus vendi possint postquam in potestatem creditorum intraverint.

**I**bi, despues de los nueve dias vendiere los peños, Didac Perez, hic sub l. 23. tit. 11. lib. 4. Ordin. col. 1553. verbo, Vendieren. prosequitur materiam venditionis pignorum & intra quod tempus vendi possint, postquam in potestatem creditoris devenierint, & plura ibi super hoc refert per ipsum videnda, circ. hæc tamen stylus cujuscumque tribunalis multum operabitur.

IN LEGEM VEGESIMAM SECUNDAM.

Forma procedendi per inquisitionem, declarat lex nostra.

SUMMARIUM.

1 Inquisitio qualiter & quomodo formanda sit.

**I**bi, desta guisa deven fazer pesquisa, qualiter debet inquisitio formari & quomodo & in ea sit procedendum, ultra relatos per Didac. Perez, hic sub l. 24. tit. 11. lib. 4. Ordin. col. 1555. cum duobus sequentibus, ubi plura dicit in propositum, quæ referte non est necesse, & per Julium Clarum, recept. sent. §. fin. quasi. 3. §. 7. 8. 50. & 51. & aliis ibidem, ubi plura de Inquisitione prosequitur, & Doct. in c. qualiter & quando, de accusa. & in aliis pluribus locis, quæ quia à pluribus lecta sunt & examinata, & est longa materia & prolixa, missa facio ut ad alia transeamus, & dixi aliqua, in l. 11. numero 5. & in l. 13. num. 6. tit. 7. lib. 3. supra & in l. 1. tit. 1. lib. 8. infra, dicemus.

IN LEGEM VIGESIMAM NONAM.

Si aliquis solariegus, vel de Abadengo nupteris, bona Dei Abadengo, non potest portare à lo Realengo, ni Abadengo: mulier vero si nupteris optime hoc poterit, quia tenetur sequi virum, & eas subdita est, & cum eo tenetur habitare.

SUMMARIUM.

- 1 Dispositum in uno ex correlativis censetur & in alio dispositum.
- 2 Mulier debet esse subdita viro.
- 3 Uxor tenetur sequi virum sive in vita, sive in morte, ubi numero 4. ampliatur, etiam si aliud pactum sit.

**I**bi, mas si fuere muger, hic deficit argumentum & consequentia, quòd dispositum

in uno ex correlativis censetur & in alio dispositum, & ex l. 1. C. de indic. vid. tollend. & in l. si. ff. de acceptilari. & in l. 1. C. de expressis lib. 11. Cessat tamen in præsentem, eò quòd est diversa ratio, quia vir non tenetur sequi uxorem, sicut uxor virum, & ubi non est eadem ratio cessat dictum argumentum, ut per Everardum, in Cenuria, in loco à correlativis, ubi tandem refert Joan. Bap. de sancto Blasio, in Tract. correlativorum, tomo. 18. Tract. diversorum, ubi annexit quamplures fallentias.

**I**bi, Porque la muger es subdita de su marido, ad Colo. enim. c. 3. dicitur: Mulieres subdita & estote viris vestris, sicut oportet in Domino. Et in 3. Timot. cap. 3. dicitur: Mulier in silentio discat cum omni subjectione. Docere autem mulieri non permitto, neque dominari in virum, sed esse in silentio. Adam enim primus formatus est, deinde EVA, & Adam non est seductus, mulier autem seducta in pravocatione fuit: & 1. Petri. 3. dicitur, mulieres subdite sint viris suis. Et sic inquit Hieronymus, in cap. cum caput 33. quaestione 5. verbum Domini blasphematur, vel contemnitur Dei prima sententia, & pro nihilo ducitur, vel Christi infamatur Evangelium, dum contra legem fideique naturæ, ea quæ Christiana est, & ex lege Dei subiecta est viro, imperare desiderat: cum etiam Gentiles fecerint viris suis serviant communi lege naturæ: est etiam text. in cap. mulierem, 3. quasi. 5. & alia refert Didac. Perez, hic lib. 4. Ordinam. col. 1571. cum sequentibus.

**I**bidem, T no puede ni deve morar sino do el morare, Tenetur enim uxor sequi virum suum, & sive in vita, sive in morte cap. unaqueque. 3. 33. q. 2. adeo ut eum etiam vagabundum, si talis erat tempore, quo cum eo contraxit, sequi tenetur, si ex justa causa & honesta vagari vult. glos. Hosti. & alii in cap. 1. qui mar. acuf. pos. quam & alias & plures Doct. eam sequentes refert Didac. Perez, hic sub l. fin. tit. 11. lib. 4. Ordinam. col. 1569. cum sequentibus. ubi ampliatur etiam pactum esset in contrarium tempore matrimonii si ex causa nova alibi migrat, tenetur cum sequi, neque tenebitur ad penam statutam, & alia ibidem adducit bona per ipsum videnda.